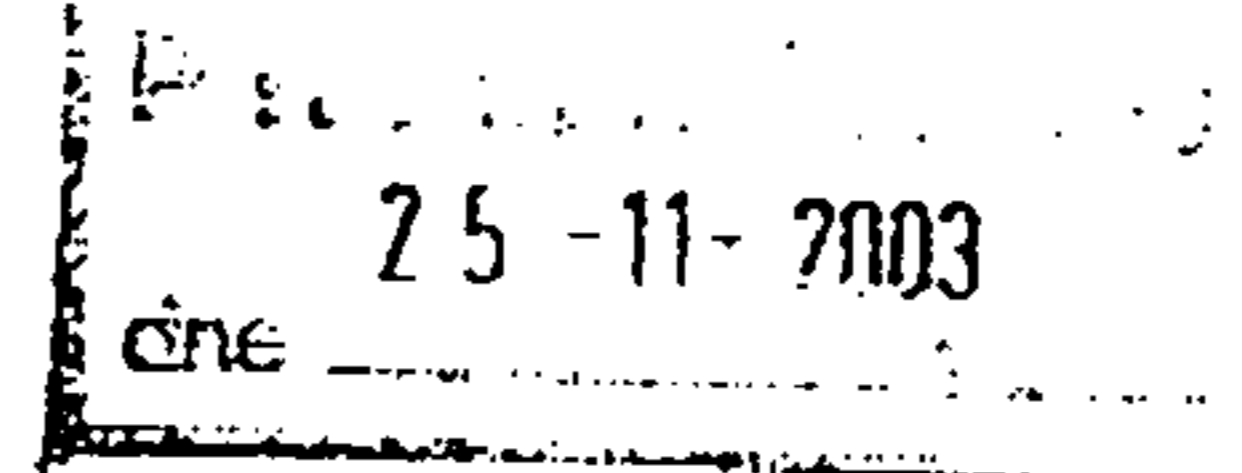

Ustavni sud

K-19/02

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I KŽ-743/03-6

U IME REPUBLIKE HRVATSKE
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca Katice Jelić, kao predsjednice vijeća, te Damira Kosa, Zlate Lipnjak Bosanac, Vesne Vrbećić i Marijana Svedrovića, kao članova vijeća i višeg sudskog savjetnika Zlatka Gledca, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv optuženog Miljana Strunjaša zbog kaznenog djela iz 120. st. 1. i 2. OKZ RH, odlučujući o žalbi optuženika podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Karlovcu od 01. srpnja 2003. godine, br. K-19/02, u sjednici održanoj dana 23. listopada 2003. godine, u nazočnosti branitelja optuženika odvjetnika Anto Nobila i zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Nade Kolak Parfenjuk,

presudio je:

Žalba optuženog Miljana Strunjaša odbija se kao neosnovana i potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom proglašen je krivim Miljan Strunjaš što je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZ RH, te je temeljem istog zakonskog propisa osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, u koju kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 02. listopada 2000. godine pa nadalje.

U odnosu na troškove kaznenog postupka, imenovani je temeljem čl. 122. st. 4. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 110/97; 27/98; 58/99; 112/99 i 58/02, u nastavku Zakon o kaznenom postupku) oslobođen dužnosti snaganja istih.

Protiv te presude žalbu je podnio optuženi Miljan Strunjaš, po branitelju, odvjetniku iz Zagreba Anto Nobilu, žaleći se zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kaznenim sankcijama. Predlaže da ih se obavijesti o održavanju drugostupanjske sjednice vijeća, te da Vrhovni sud pobijanu presudu uklone i predmet vrati na ponovno odlučivanje pred potpuno izmijenjeno vijeće, a podredno da se pobijana presuda preinači na način da se optuženika osudi blažom kaznenom sankcijom.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Sukladno čl. 373. st. 1. Zakona o kaznenom postupku, spis predmeta dostavljen je Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na dužno razgledanje.

O sjednici drugostupanjskog vijeća obaviješteni su optuženik i branitelj, koji je sjednici i pristupio, a kako vijeće nije našlo da bi nazočnost optuženika bila svrhovita, obzirom da se isti nalazi u pritvoru, a ima branitelja, to njegova prisutnost nije osigurana, već je sjednica vijeća održana u njegovoj odsutnosti, na temelju čl. 374. st. 2. Zakona o kaznenom postupku.

Žalba optuženika nije osnovana.

Nije u pravu žalitelj tvrdeći da bi bila ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 1. Zakona o kaznenom postupku, jer da u vijeću nije mogao sudjelovati kao njegov član predsjednik suda. Naime, dužnost predsjednika suda u Županijskom sudu u Karlovcu obnaša sudac upravo toga suda, te mu je uz njegove redovne dužnosti i obaveze suđenja dodatno stavljeno u zadaću i upravno vođenje suda. Dužnost predsjednika suda, koju dužnost može obavljati samo sudac, ne isključuje njegovo pravo da sudi. Prema odredbama Zakona o sudovima, on može tek biti oslobođen obaveze rješavanja broja predmeta koji moraju rješavati suci koji ne obnašaju tu dužnost, ali postupak suđenja nije mu zabranjen.

Nije u pravu žalitelj kada ističe prigovor bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. Zakona o kaznenom postupku, tvrdeći da je presuda nezakonita jer da je izreka presude proturječna razlozima presude, odnosno da presuda nema uopće razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, a oni koji su navedeni da su potpuno nejasni ili u znatnoj mjeri proturječni, te da o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju tih isprava i zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika, koju povredu razrađuje u samoj žalbi u odnosu na više izvedenih dokaza.

U odnosu na nalaz i mišljenje vještaka za vojna pitanja, uvodno valja istaći da je sud pisanom naredbom odredio provođenje vještačenja (list 547 spisa) po vještaku odgovarajuće vojne struke, imenujući ga u osobi Dubravka Halovanića, časnika hrvatske vojske u mirovini, određivši predmet i cilj vještačenja. Iako nije standardno, sud je i prema mišljenju ovoga Vrhovnog suda s razlogom odredio upravo vještačenje naznačenih okolnosti, koje okolnosti u odnosu na prikupljene dokaze je mogao provjeravati i uz pomoć stručne osobe iz čl. 198. st. 8. Zakona o kaznenom postupku. Međutim načinom kako je postupio prvostupanjski sud je osnažio prava stranaka u postupku, omogućavajući i izlažući provedeno vještačenje mogućnosti provjere u kontradiktornom ispitivanju. Upravo takvo kontradiktorno ispitivanje otklonilo je moguće nejasnoće iz pisanog nalaza i mišljenja, pa žalitelj u svojoj žalbi, ukazujući na pojedina razjašnjenja, pa i odstupanja od pisanog nalaza i mišljenja, pogrešno zaključuje da bi nalaz i mišljenje bili kontradiktorni. Naime, nalaz i mišljenje vještaka valja promatrati kao cjelinu pisanog dijela sa usmenim obrazloženjem, te dijelom kontradiktornog ispitivanja vještaka od strane stranaka u postupku.

U odnosu na pojedina utvrđenja iz pisanog nalaza i mišljenja, žalitelj ističe njegovu proturječnost te da "postoji sumnja u točnost danog mišljenja" obzirom na vještakove tvrdnje te dokaze na koje se poziva, koji dio više odgovara žalbenom razlogu pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Tako žalitelj posve pogrešno tumači tvrdnje vještaka o "planovima" i "realizaciji", što nisu sinonimi te iz iskaza saslušanih svjedoka, kako hrvatskog življa, tako i pripadnika formacije kojom je optuženik zapovijedao, vidljivo je da je realizacija upotrebe oružane sile kojoj je pripadao optuženik stvarno bila drugačija on prvotnih planova. Upravo iskazi svjedoka dati tijekom postupka jasno su govorili o granatiranju sela sa većinskim hrvatskom življem, što je dovelo i do njihovog napuštanja svojih sela. Žalitelj problematizira pojedina utvrđenja iz nalaza i mišljenja, dajući svoju ocjenu dokaza u odnosu na pozivanje vještaka na pojedine dokaze. Međutim, u zaključnom vrednovanju u postupku izvedenih dokaza vidljivo je da sam sud nalazi utvrđenim činjenice, vrednujući ostale izvedene dokaze, na identičan način kako je to činio i vještak iznoseći svoja utvrđenja. U kontradiktornom ispitivanju sve tvrdnje vještaka bile su podvrgnute stranačkoj provjeri, pa tako i one na koje se poziva žalitelj u svojoj žalbi, a od pojedinih utvrđenja vještak je i odustao u usmenom obrazlaganju svoga nalaza i mišljenja ("da bi optuženik imao i zakonodavnu vlast na okupiranom području"). U pravu je žalitelj kada tvrdi da sud za utvrđenje krivnje optuženika nije koristio pojedine navode iz pisanog nalaza vještaka (da bi postrojba optuženika raspolagala tenkom T-34, da bi optuženik izbjegao uvrstiti haubičnu bateriju 105 mm M-56 u pisane dokumente o ustroju svojih postrojbi, tvrdnja o dijeljenju imovine Hrvata) koje tvrdnje doista nemaju potkrepu u izvedenim dokazima. Te tvrdnje temelje se na obilasku terena od strane vještaka i razgovoru sa mještanima, što nije bilo obuhvaćeno nalogom za vještačenje. Međutim, ova utvrđenja iz nalaza vještaka niti na koji način ne dovode u sumnju njegov zaključak, koji predstavlja odgovor na izričito datu zadaću od strane suda u pisanom nalogu za vještačenje, a njihovo nekorištenje od strane suda u naravi predstavlja vrijednosno vrednovanje ovih utvrđenja od strane suda, kada ne uvrštavajući to u svoje zaključke, takve konstatacije i ne prihvaća.

Žalitelj također dijelom potpuno pogrešno tvrdi kako o pojedinim tvrdnjama vještaka ne postoje dokazi u dokumentima na koje se vještak poziva kao izvor saznanja, pa da bi time postojala znatna proturječnost među dokazima koja od strane suda nije raspravljena. Međutim, ova tvrdnja žalitelja ne odgovara istini (dokument Ratna iskustva, dokument o podsjetniku za obuku). Drugo je pitanje osporavanja valjanosti kao dokaza pojedinih dokumenata koja su bila izvor saznanja vještaku za samo vještačenje, koji dio žalitelj problematizira na drugom dijelu same žalbe.

Iako žalitelj dijelom s pravom tvrdi da nalaz i mišljenje vještaka nije obuhvatilo apsolutno sve okolnosti koje proizlaze iz provedenih dokaza, ne radi se o bitnoj povredi odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. Zakona o kaznenom postupku. Naime, ima li se u vidu zadaća vještaka, kako je ona određena pisanim nalogom suda, jasno je da vještak u karte, kao pomoćni prikaz odgovora na postavljena pitanja, nije bio dužan ucrtavati i navodne položaje hrvatske vojske, za koje nije bilo niti izvora saznanja sa hrvatske strane, a u usmenom obrazlaganju na samoj raspravi očitovao se na pitanja branitelja i o tome dijelu, analizirajući tekst zapovjedi koje su bile podloga za izradu samih karata, koje su u prilogu njegovog nalaza i mišljenja. Ponovno valja istaći da se sud nije zadovoljio pukim čitanjem nalaza i mišljenja vještaka, već je isti podvrgnut kontradiktornoj provjeri, nakon koje je sud

donosio zaključke o odlučnim činjenicama, što se na posljétku ogleda u konačno utvrđenom činjeničnom stanju kao temelju osuđujuće presude.

Što se tiče odnosa TG-2 i vojne postrojbe kojom je zapovijedao optuženik, žalitelj na više mjesta problematizira utvrđenja i zaključke vještaka, tvrdeći da postoji proturječnost unutar samog nalaza i mišljenja, a koju da sud nije raspravio pa da bi time ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka. Međutim, niti u tome dijelu nije u pravu žalitelj, jer vještak daje jasne odrednice o funkcioniranju tzv. "Vojske krajine" povezujući ju sa vojnim snagama bivše JNA u konceptu rata kako je bio zamišljen prema doktrini ONO i DSZ, koji dio očito nije bio sporan niti strankama, jer nije posebno problematiziran u kontradiktornom ispitivanju vještaka.

Žalitelj se posebno osvrće na personalne dokaze, tvrdeći da postoji bitna povreda odredaba kaznenog postupka u dijelu što sud nije analizirao svaki dokaz posebno dajući ocjenu vjerodostojnosti istog, te da je zatim propustio povezati ih sa ostalim dokazima i tek tada dati zaključnu ocjenu o istima.

U pravu je žalitelj kada tvrdi da je sud u kompoziciji presude citirao iskaze saslušanih svjedoka u odnosu na činjenice koje je smatrao odlučnim za ovaj kazneni postupak. Međutim, pogrešno tvrdi da sud nije dao njihovu vrijednosnu ocjenu. Naime, u zaključnom dijelu presude, kada sud utvrđuje pojedine modalitete počinjenja kaznenog djela, on u obrazloženju presude naznačava na temelju kojih iskaza ranije citiranih svjedoka nalazi utvrđenom postojanje pojedine odlučne činjenice za ispravno presuđenje u ovom kaznenom predmetu.

Točno je da sud ne citira iskaze svjedoka u cjelini kako su oni bili upisani u sudske zapisnike. Naime, članak 359. st. 7. Zakona o kaznenom postupku, za kompoziciju obrazloženja presude zahtjeva da sud u odnosu na sporne činjenice navede, iz kojih razloga ih uzima kao dokazane ili nedokazane, a prvostupanjski sud je upravo to i učinio. Sud, promatrajući prvostupanjsku presudu sa aspekta pobijanja zbog apsolutno bitne povrede, nije dužan u obrazloženju presude navesti integralne iskaze svih svjedoka, već je dovoljno da se ograniči na ono što on smatra dovoljnim za ispravnost utvrđenog činjeničnog stanja. Naravno da to ne isključuje pravo žalitelja da osporava takve zaključke prvostupanjskog suda, ali sa pozicije pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. Tada svoje tvrdnje žalitelj može i argumentirati citatima dijelova izvedenih dokaza u odnosu na koje je sud, ne uvrštavajući ih u svoje obrazloženje utvrđenih spornih činjenica, izrazio da ih nalazi nepotrebnim u svjetlu ostalih, pri utvrđivanju činjeničnog stanja ili ih naprosto ne prihvata u tome dijelu kao istinite i točne. Ovakvo zaključivanje vidljivo je i iz prvostupanjske presude, kada na strani 33 daje ocjenu iskaza svjedoka. Pri toj ocjeni sud navodi da nalazi kako svjedoci "koji su bili pripadnici pojedinih četa te mobilizirani po" optuženiku, dakle pripadnici neprijateljske vojske u odnosu na Republiku Hrvatsku, koja okolnost nedvojbeno proizlazi iz citata njihovih iskaza, svojim iskazima nastoje umanjiti svoju odgovornost, a time i odgovornost samog optuženika – njima vojno nadređene osobe.

Također, ne stoji tvrdnja žalitelj o postojanju bitne povrede kaznenog postupka u odnosu na izvedene materijalne dokaze.

U odnosu na u obrazloženju prvostupanjske presude ~~neanalizirane~~ izvedene materijalne dokaze, vrijedi identična argumentacija kako je već ranije navedeno u odnosu na

personalne dokaze. Naime, sud je očigledno za iste smatrao da ih nije potrebno analizirati u kontekstu već utvrđenog činjeničnog stanja (nema potrebe za nepotrebnim gomilanjem dokaza, ako je činjenično stanje dostatno utvrđeno – zapovjedne ovlasti optuženika u njegovom pravu na kažnjavanje), odnosno da isti nisu istiniti i točni u odnosu na ostale izvedene dokaze kojima je utvrdio odlučne činjenice, a žalbom se može osporavati ispravnost takvog utvrđenja (odnos podređenosti i nadređenosti TG-2 i vojne formacije kojim je optuženik zapovijedao; postojanje ili nepostojanje vojnih formacija sa hrvatske strane u zoni odgovornosti optuženika).

U odnosu na smrt Raužan Franje, vrijeme njegove smrti je u okvirima inkriminiranog i presuđenog djelovanja optuženika, i to utvrđena kao posljedica smrti izazvane projektilom, a svjedok Šlat je govorio o smrti koja bi bila izazvana vatrenim oružjem (list 18 presude), koja okolnost je obrazložena na listu 35 presude.

U odnosu na utvrđenje suda o borbenom djelovanju 01. studenog 1991. godine prema Donjoj Glini i tvrdnju žalitelja da bi "zločin počinila topnička baterija iz Vojnića", nije u pravu žalitelj kada tvrdi da u tome dijelu postoji proturječnost. Naime, krivnja optuženika utvrđena je za utvrđenu zonu djelovanja i odgovornosti optuženika, na kojem području je, kako to utvrđuje sud, bilo djelovanja i drugih jedinica teškim naoružanjem (list 32 presude), ali naravno na traženje optuženika, radi izvršenja svojih borbenih zadaća. Takvo djelovanje drugih jedinica jasno je da nije moglo biti samostalno i nasumično, već samo po traženju i točnim koordinatama osobe odgovorne za borbeno djelovanje upravo na određenom prostoru, a što je bio optuženik.

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je obrazloženje presude proturječno kako izvedenim dokazima, tako i samoj izreci presude, kojom se utvrđuje odgovornost optuženika time što bi isti kao zapovjednik postupao protivno odredbama u izreci citiranih odredaba međunarodnog prava, a da istovremeno ne postoji niti jedna izričita zapovijest optuženika za takvo postupanje.

Kazneno djelo iz čl. 120. OKZ RH poznaje dva moguća oblika njegovog izvršenja i to kako konkretnim počinjenjem nekog od propisanih kao zabranjenih oblika ponašanja koje je protivno pravilima međunarodnog prava, tako i izdavanjem zapovijesti za takvo postupanje. Optuženik je proglašen krivim za onaj oblik počinjenja ovog kaznenog djela čija radnja se ispunjava izdavanjem zapovijesti, a što proizlazi iz u izreci presude utvrđenog njegovog svojstva zapovjednika "Ra ŠTO Veljun", u kojem svojstvu je izradio plan napada te zatim i zapovijedao postrojbom, na prostoru utvrđenom kao zoni njegove odgovornosti.

Na temelju brojnih materijalnih dokaza koje je sud izveo čitanjem istih i vršenjem uvida u njih (listovi 28 do 38 spisa; list 53 do 57 spisa; 87 do 91 spisa; list 93 do 107 spisa, kao i ostala dokumentacija neprijateljske vojske pronađena oslobađanjem Republike Hrvatske), prvostupanjski sud je ispravno utvrdio da je optuženik bio *de iure* zapovjednikom Ra ŠTO Veljun. Također, ne temelju iskaza brojnih svjedoka ispitanih tijekom dokaznog postupka, a koji iskazi su u bitnim detaljima izloženi i u obrazloženju presude, kao i materijalnih dokaza (odluka o kažnjavanju nediscipliniranih vojnika – list 150 spisa), prvostupanjski sud je ispravno utvrdio i da je optuženik *de facto* bio zapovjednikom Ra ŠTO Veljun.

U odnosu na sam oblik izvršenja kaznenog djela od strane optuženika, nije u pravu žalitelj da bi se radilo o tzv. *delictum commissivum*. Naime i ovo kazneno djelo, apstraktno promatrano, u modalitetu zapovijedanja, u naravi predstavlja mješoviti oblik komisivno-onisivnog delikta, u kojem vojni zapovjednik za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije ima specifičnu garantnu obavezu prema civilnom stanovništvu na prostoru vojnog djelovanja postrojbe kojom zapovijeda.

Ovakav zaključak jasno proizlazi promatrajući uklopljenost domaćeg kaznenog prava u međunarodno pravo tako i mogućnosti izvršenja kaznenog djela kao to predviđa čl. 28. st. 1. i 2. OKZ RH. Pri tome treba imati u vidu činjenicu da je rat ili oružani sukob kao takav, ne upuštajući se u ocjenu opravdanosti istog, posebno reguliran instrumentima međunarodnog prava u koje spadaju i Ženevska konvencija naznačena u izreci presude kao i njen Dopunski Protokol. Upravo ovi instrumenti propisuju zaštitu građanskih osoba kako u vrijeme rata, tako i u vrijeme nemeđunarodnih oružanih sukoba. Garant zaštite tih građanskih osoba, kada se nađu tijekom rata ili oružanog sukoba u inferiornom položaju, kako u dijelu zaštite njihovog fizičkog integriteta tako i njihove imovine, prema ovim međunarodnim standardima su upravo zapovjednici, u odnosu na njih, neprijateljskih vojnih postrojbi koje djeluju na prostoru na kome žive ti građani, koje svojstvo je konkretno utvrđeno za optuženika. Njegova funkcija zapovjednika ne iscrpljuje se samo u odnosu na vojnike kojima zapovijeda, već ju međunarodno pravo proširuje i na građanske osobe na teritoriju gdje djeluju jedinice kojima on zapovijeda.

Kako odredbe međunarodnog prava, tako i norma čl. 120. OKZ RH propisuju koje su zabranjene posljedice (smrt, teška tjelesna ozljeda, teško narušenje zdravlja, napad bez izbora cilja, napad na posebno zaštićene objekte itd.) u odnosu na izdanu zapovijest za postupanje protivno međunarodnom pravu tijekom rata ili oružanog sukoba. Dakle, onaj koji ima garantnu obavezu, dužan je poduzeti sve da spriječi nastupanje takvih posljedica, koje u osnovi ulaze u strukturu kaznenog djela iz čl. 120. OKZ RH.

Svakoj ratnoj operaciji, odnosno oružanom sukobu, da bi bio podvodiv pod pojmove međunarodnog prava, imanentan je određeni cilj. Konkretno u odnosu na djelovanje optuženika to je bilo zaposjedanje dijela teritorija Republike Hrvatske od tzv. "Vojske Krajine", sa ciljem formiranja paradržave. Za ostvarenje toga cilja zapovjednici izdaju zapovijedi za upotrebu svojih jedinica, te određuju postupanje na teritoriju koji zaposjednu. Stvarno zbivanje na terenu notorno nikada nije zbir u zapovijesti pobrojanih pojedinačnih radnji koje trebaju poduzimati zapovjedniku podređene osobe, već uvijek postoji i dio samostalnih aktivnosti podređenih osoba, ali s zadaćom ostvarenja cilja osnovne upotrebe vojnih jedinica.

Zna li se cilj vojnih formacija "Vojske Krajine", koji je i realiziran u vojnom zauzimanju dijela teritorija Republike Hrvatske i stvaranjem paradržavne tvorevine, kao i notorno protivljenje pretežitog dijela hrvatskog stanovništva koje je živjelo na teritoriju koji je bio osvajan od "Vojske Krajine", jasno je da su pripadnici vojnih postrojbi poduzimali i radnje koje nisu bile izričito naznačene u zapovijedima, a sve radi ostvarenja ranije naznačenog temeljnog cilja djelovanja formacija kojima su pripadali. Za dokazanost poduzimanja ovih radnji preko u zapovijedima naznačenih aktivnosti sud je izveo brojne dokaze i utvrdio ih u vidu uništavanja imovine gađanjem teškim naoružanjem nebranjenih sela sa pretežito hrvatskim stanovništvom, pucanjem po njihovim kućama i gospodarskim

zgradama, iako nije pružan otpor pri zauzimanju, kasnije paljenje istih, te naposljetku pljačku napuštene imovine, a što je sve za posljedicu imalo kako smrti i teško ranjavanje, tako i paljenje, rušenje kuća, gospodarskih zgrada i vjerskih objekata te odnošenje pokretne imovine iz napuštenih kuća prognanih Hrvata, o kojim svim okolnostima je kod optuženika, kako je to utvrdio prvostupanjski sud postojala svijest. Naime, iz dokaznog postupka jasnim proizlazi da je optuženik bio redovito izvještavan bilo kuririma ili na drugi način radio vezom o događanju u zoni njegove odgovornosti, a dio razaranja, kako je vidljivo iz video zapisa koji je pregledan tijekom rasprave, vidljiv je i neposrednim opažanjem (dim od paljevine u selima iz kojih nije pružan otpor).

Kako je uvodno rečeno da dužnost zapovjednika vojnih postrojbi koje sudjeluju u ratu ili oružanom sukobu, prema odredbama međunarodnog prava se ne iscrpljuje samo u odnosu na njemu podčinjenu vojnu strukturu, već da on, upravo zbog faktične mogućnosti zapovijedanja i time usmjeravanja njemu vojno podčinjenih, ima i garantne obaveze u odnosu na stanovništvo koje se zatiče na prostoru vojnog djelovanja, nepoduzimanje radnje kojom bi spriječio nastupanje posljedica opisanih u zakonskom opisu kaznenog djela predstavlja takvo nepravo koje je jednako vrijedno kao i samo činjenje u okvirima kaznenog djela iz čl. 120. OKZ RH.

Naime, njegovo nesankcioniranje postupaka njemu podređenih, koje su oni poduzimali u ostvarenju cilja radi kojeg je i formirana "Vojska Krajine", a koji su protivni odredbama međunarodnog prava te za posljedicu imaju smrt, teško ranjavanje, uništavanje imovine i sl., u naravi predstavlja, toleriranjem istog postupanja, proširenje zapovijedi i na takve aktivnosti i u odnosu na osobe koje do tog trenutka nisu poduzimali slične radnje. Da su i druge osobe, neposredni izvršitelji radnji kojima se ostvaruju obilježja kaznenog djela iz čl. 120. OKZ RH, takvo toleriranje doživjeli kao proširenje temeljne zapovijesti ukazuje stvarno zbivanje na samom terenu. Naime, prvostupanjski sud je iz dokaznog postupka jasno utvrdio da se takvo ponašanje od pripadnika vojske kojom je optuženik zapovijedao nastavljalno pljačkom imovine iz kuća izbjeglih Hrvata kroz vremenski period inkriminiran optuženiku, u kojem vremenu još nije bila organizirana civilna vlast paradržave, čijoj vojsci je optuženik pripadao.

Da je optuženik imao djelotvorna sredstva za sankcioniranje nedopuštenih radnji koje nisu bile predmet njegovih zapovijedi vidljivo je kako iz odluke o kažnjavanju za vojničku nedisciplinu (list 150 spisa), tako i iz navoda njegove obrane kojom on želi umanjiti svoju odgovornost, kada ističe da se njemu podčinjeni vojnici znali njega kao autoritet (list 638/b), obrazlažući da je s tim motivom i potpisivao zapovijedi koje suštinski nije sačinjavao. Međutim, takvo djelotvorno sredstvo kažnjavanja on nije koristio. Tvrdnja svjedoka da je sa nekim postupcima njemu podređenih bio nezadovoljan, ili naznaka vidljiva u optuženiku upućenom dopisu (list 136 spisa) o potrebi podnošenja kaznenih prijava protiv osoba koje su pljačkale imovinu u selu Blagaj, a bez da su poduzete odmah vojnostegovne mjere (koje su poduzimane za daleko manje oblike vojne nediscipline), ne ulazi u kategoriju djelotvornog sprečavanja njemu podčinjenih u nedopuštenom ponašanju.

Prema tome, kako za dio oblika izvršenja kaznenog djela za koje je optuženik proglašen krivim postoje njegove izričite zapovijesti, a za drugi dio postupanja njemu podčinjenih vojnika je utvrđeno da su ista rezultat nesprečavanja, pa i sankcioniranjem, počinitelja nedopuštenog ponašanja, što je kao zapovjednik vojne postrojbe, a time i nosilac

garantne obaveze prema civilnom stanovništvu na zaposjednutom teritoriju, propisane međunarodnim pravom, bio dužan činiti, čime je nesprečavanjem nedopuštenih oblika ponašanja u naravi proširio svoje zapovjedi za postupanje sa svrhom ostvarenja cilja zbog kojeg je vojna formacija i djelovala, to ne postoji niti proturječnost između izreke presude i njenog obrazloženja u tome dijelu. Upravo na ovaj način prvostupanjski sud ispravno utvrđuje odgovornost optuženika i za određene oblike stradanja na području njegove zone odgovornosti, iako on osobno, u trenutku poduzimanja nedopuštene radnje od njemu podčinjenih, nije bio nazočan.

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da bi presuda prvostupanjskog suda bila utemeljena na nezakonitim dokazima.

U odnosu na zapisnik sa savjetovanju (list 100 do 107 spisa), kao i podsjetnik (list 480 spisa), doista se radi o predmetima koji nisu izuzeti prema odredbama Zakona o kaznenom postupku. Međutim, valja imati u vidu da su ovi rukom pisani spisi predstavljali, kako je to vidljivo iz njihovog sadržaja, dio dokumentacije neprijateljske vojske koja je držala zaposjednut dio teritorija Republike Hrvatske, a pronađeni su oslobođanjem toga dijela teritorija. U takvim uvjetima oružanog oslobođanja, do tog trenutka zaposjednutog teritorija Republike Hrvatske od strane neprijateljske oružane sile, nije moguće niti očekivati postupanje u skladu sa odredbom čl. 218. Zakona o kaznenom postupku, koja govori o privremenom oduzimanju predmeta koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica u kaznenom postupku. Kako međutim sadržaj ovih dokumenata se nadopunjuje sa utvrđenjima suda koja proizlaze iz drugih dokaza, to s razlogom prvostupanjski sud ove dokumente prihvaća kao autentične, iako su u spis predmeta dostavljeni u preslici, te ih koristi kao zakoniti dokaz pri utvrđivanju odlučnih činjenica.

U odnosu na dopis MUP-a, PU Karlovačke ne radi se o nezakonitom "uvlačenju" službenih zabilješki, zbog čega bi isti, kako to tvrdi žalitelj trebalo izdvojiti iz spisa predmeta prema doktrini zabranjenih plodova otrovne voćke. Ovaj dopis je odgovor na upit suda o zbivanjima na tom prostoru koja su tangirala redarstvene snage, a odgovor daju osobe koje se za isti nužno moraju poslužiti pisanom dokumentacijom o događajima u vremenu na koje se upit odnosi. Dakle, radi se o pisanom odgovoru jednog segmenta izvršne vlasti na izričiti upit suda, a koji se temelji na pisanim dokumentima koje je taj segment izvršne vlasti ovlašten sastavljati. Prema tome ne radi se o nezakonitom dokazu, kako to tvrdi žalitelj.

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da bi predstavljali nezakonite dokaze iskazi svjedoka Mile Dudukovića i Darka Višnjica, a iz razloga, kako to tvrdi žalitelj, što je nakon pravomoćnosti optužnice, a prije njihovog pojavljivanja pred sudom, tužitelj sa njima obavio razgovor.

Naime, iako ne proizlazi spornim da bi takav razgovor bio obavljen, sama ova činjenica ne čini dokaz nevaljanim. Iz iskaza ovih svjedoka (raspravni zapisnik od 11. lipnja 2003. godine) vidljivo je da se radi o osobama koje poznaju situaciju na prostoru svoga življenja i djelovanja u vrijeme početka oružanih sukoba, a pred sudom su iskazivali o činjenicama važnim za utvrđenje postoji li odgovornost optuženika za kazneno djelo kako mu je ono stavljeno na teret optužnicom. Istovremeno, iz samog spisa predmeta vidljivo je da je postupak prema optuženiku razdvojen od postupka prema drugih 39 osoba (list 1 spisa), za koje je rješavanjem suda pokrenuta istraga između ostalog i za kaznena djela iz čl. 120. OKZ

RH. Isključiti mogućnost razgovora tužitelja sa presumptivnim svjedocima u postupcima drugih optuženika zbog toga što se vodi glavna rasprava u odnosu na jednog od supocinatelja bilo bi suprotno zadaći koju ima državni odvjetnik, a to je između ostalog i prikupljanje dokaza u potkrjepu njegovih tvrdnji. Stoga ovi dokazi ne spadaju u kategoriju nezakonitih dokaza, ali naravno da isti podliježu strogoj ocjeni suda u pogledu njihove vrijednosne ocjene, što je prvostupanjski sud i učinio.

Nije u pravu žalitelj da bi prvostupanjski sud povrijedio više odredaba koje se odnose na pravo obrane, a da je to utjecalo na presudu.

U odnosu na dokumente dostavljene kao dokaz u preslici, već je ranije navedeno da se radi o dokumentima neprijateljske vojske pribavljenim akcijom oslobađanja teritorija Republike Hrvatske te kako je dokumentacija i pronađena u preslici, logično je da se u tom obliku i podastire kao dokaz. Korištenje preslike kao dokaza nije dopušteno tek ako sud ili stranke raspolazu i sa izvornikom, a u situaciji kakva je bila konkretno sud je autentičnost ovih dokumenata utvrđivao suglasnošću njihovog sadržaja sa ostalim izvedenim dokazima.

U odnosu na pitanje provedenog vještačenja, već je ranije navedeno da, iako se ne radi o redovitom obliku utvrđivanja činjenica vještačenjem, te da je sud za ovakve potrebe mogao koristiti i pomoć stručne osobe, prema mišljenju ovoga suda, prvostupanjski sud postupivši na način da odredi vještačenje u naravi osnažio je pravo stranaka na kontradiktornu provjeru onoga što je predmet vještačenja. Neupisivanje procesnog upozorenja vještaku iz čl. 342. Zakona o kaznenom postupku ne povlači za sobom nevaljalost njegovog usmenog obrazloženja pisanog nalaza. Ovo osobito ima li se u vidu valjano procesno upozorenje upisano u točku V pisanog naloga za vještačenje.

U odnosu na tonski i video zapis dijela glavne rasprave koji sadrži usmenog obrazloženja pisanog nalaza i mišljenja vještaka, iako je u pravu žalitelj da se takav zapis na glavnoj raspravi mogao izvršiti samo po prijedlogu stranaka, time što prijedloga stranaka nije bilo, nije povrijeđeno pravo obrane. Naime, pri tome valja imati u vidu da se snimao dio rasprave u kome je vještak strankama i sudu usmeno obrazlagao ono što je sadržano u njegovom pisanom nalazu i mišljenju, a tijekom kontradiktornog ispitivanja vještaka bilježen je uobičajenom metodom u smislu odredbe čl. 313. st. 1. i čl. 74. Zakona o kaznenom postupku.

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da su iskazi ranije ispitanih svjedoka pročitani suprotno odredbi čl. 348. st. 1. toč. 4. Zakona o kaznenom postupku, pa da bi time bilo povrijeđeno pravo obrane.

Naime, pri ocjeni postoji li ova povreda, ovo vijeće imalo je u vidu i čl. 10. Zakona o kaznenom postupku, koji u uvodnim odredbama zakona propisuje temeljna načela kaznenog postupka, a koja imaju značaj za cjelokupni postupak.

Analizom spisa predmeta utvrđeno je da je optuženik, pisanim podneskom svoga branitelja od 07. travnja 2003. godine izrijekom izrazio suglasnost obrane da se iskazi do tada saslušanih svjedoka pročitaju, predloživši i određivanje glavne rasprave.

Predsjednik vijeća, imajući očigledno u vidu ovu suglasnost, određujući glavnu raspravu ne formira identično vijeće (u kojem slučaju mu suglasnost stranaka za čitanje iskaza

na isti, a niti se u tom trenutku očituje o svome podnesku sa suglasnošću za čitanje iskaza ranije ispitanih svjedoka.

Povlačenje očitovanja obrane, kojim u podnesku u naravi sami iniciraju čitanje iskaza ranije ispitanih svjedoka, od strane obrane slijedi tek na kraju raspravnog dana održanog 11. lipnja 2003. godine (list 625/b spisa).

U pravu je žalitelj kada tvrdi da je za čitanje iskaza ranije ispitanih svjedoka, koji nisu ispitivani pred istim vijećem, potrebno očitovanje stranaka kojim se oni s takvom radnjom suda usuglašavaju. Zakon o kaznenom postupku na nekoliko mjesta poznaje pojam očitovanja stranaka, ali niti na jednom mjestu, očigledno vodeći računa o načelu ekonomičnosti, ne predviđa mogućnost povlačenja datog očitovanja. Stoga je ispravno postupio prvostupanjski sud kada je, tumačeći datu suglasnost u skladu s odredbom čl. 10. st. 2. Zakona o kaznenom postupku, pročitao iskaze svjedoka, na način kako je to učinjeno na raspravnom danu 26. lipnja 2003. godine. U ovoj situaciji sud nije bio u mogućnosti primijeniti odredbu čl. 10. st. 3. Zakona o kaznenom postupku, koja je predviđena za sprečavanje radnje, dakle aktivnosti neke od stranaka za koju bi ocijenio da je usmjerena odugovlačenju postupka, pa da bi ju mogao uskratiti posebnim rješenjem. Procesna situacija kakva je konkretno bila može se pobijati tek žalbom na presudu, kako to žalitelj neuspješno i čini.

Da je sud ispravno ocijenio da se radi o pokušaju odugovlačenja kaznenog postupka jasno proizlazi i iz slijeda postupaka obrane nakon što su pročitani sporni iskazi ranije ispitanih svjedoka. Naime, nakon što su ovi dokazi izvedeni na raspravi čitanjem iskaza ranije ispitanih svjedoka, obrana ne stavlja primjedbe na iste niti predlaže ponovno njihovo saslušanje radi razjašnjenja nekih novih okolnosti, već se i sama obrana zadovoljava iskazima u obliku kako su oni pročitani.

Potpuno je izlišan prigovor da bi isti svjedoci, čiji su iskazi pročitani, bili ispitani neposredno u vrijeme kada je optuženika branio, kako žalba navodi "branitelj koji je bio pod suspenzijom", za što se, uzgred rečeno, ne prilaže niti jedan dokaz. Naime, do angažiranja branitelja koji je i podnositelj žalbe kojom se pobija prvostupanjska presuda optuženika su branila dva branitelja, odvjetnik Dragan Milačić i odvjetnica Goranka Herljević, a sve prema potpisanim punomoćima (list 79 i 80 spisa).

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da bi činjenično stanje bilo nepotpuno, a time i pogrešno utvrđeno time što sud nije prihvatio dokazne prijedloge obrane.

Naime, i prema mišljenju ovog Vrhovnog suda, uz utvrđeni koncept zapovjedne odgovornosti, kako je ranije navedeno u ovoj presudi, nije bilo potrebe za ispitivanjem kao svjedoka osoba koje je predložio optuženik tijekom dokaznog postupka, a na koje prijedloge ukazuje i u samoj žalbi.

U odnosu na pripadnike Republici Hrvatskoj neprijateljske vojske činjenično stanje ukazuje se dostatno utvrđenim, te bi izvođenje novih dokaza, obzirom na ocjenu suda o obliku odgovornosti optuženika, predstavljalo njihovo nepotrebno gomilanje. Isto se odnosi i na predloženog svjedoka Grubješića, obzirom da i prvostupanjski sud prihvaća da je po prostoru,

u zoni odgovornosti optuženika, djelovala i bivša JNA (IG-2), ali utvrđuje da je isto djelovanje bilo po traženju optuženika kao zapovjednika na prostoru u zoni njegove odgovornosti.

U odnosu na predloženo grafološko vještačenje dokaza izvedenih čitanjem preslika dokumenata pronađenih tijekom oslobađanja privremeno zaposjednutih teritorija Republike Hrvatske, i bez posebnog stručnog znanja, uvidom u iste preslike dokumenata, od kojih je, zbog loše kvalitete pronađene preslike, zapisnik o savjetovanju (ratna iskustva) morao biti prepisan da bi bio upotrebljavan u smislu utvrđivanja sadržaja pisanog teksta, očigledno se ne radi o materijalu podobnom za ovakvo vještačenje, te bi isto vodilo samo odugovlačenju kaznenog postupka.

U odnosu na nepribavljanje podataka od Arhiva MUP-a i Hrvatskog državnog arhiva o postojanju hrvatskih snaga u zoni odgovornosti optuženika, ista okolnost utvrđena je na dostatan način kako iskazima svjedoka, tako i pribavljenim dopisom MUP-a (list 595) te dopisom Glavnog stožera OS RH (list 619), a o istom prvostupanjski sud ispravno zaključuje i iz pisanih materijala Republici Hrvatskoj neprijateljske vojske koja u tim akcijama uopće nije imala stradalih.

Nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno u dijelu kada se utvrđenja temelje na nalazu i mišljenju vještaka za vojna pitanja.

Kako je već ranije navedeno, točno je da je vještak dijelom prekoračio svoje ovlasti, no sud utvrđenja vještaka koja su rezultat prekoračenja ovlasti nije niti koristio. U odnosu na tvrdnju da bi vještak krivotvorio dokaze na kojima utemeljuje svoja utvrđenja, te da se njegova utvrđenja dijelom temelje na izmišljenim od vještaka tvrdnjama, nije točan navod žalitelja. Naime, sve nejasnoće koje su se za stranke pojavile tijekom vještačenja razjasnio je u kontradiktornom ispitivanju, gdje je vještak doista i odstupio od pojedinih svojih tvrdnji (zakonodavne ovlasti optuženika) iznesenih u pisanom nalazu i mišljenju, a za druge od obrane problematizirane tvrdnje dao je i prema mišljenju ovoga suda valjana obrazloženja.

Prema tome, žalitelj samo drugačije vrednuje nalaz i mišljenje vještaka u odnosu na prvostupanjski sud, a prema mišljenju ovoga suda kao suda drugog stupnja, prvostupanjska utvrđenja u odnosu na prihvaćanje nalaza i mišljenja vještaka za vojna pitanja u opsegu kako mu je i bio izdan nalog u cijelosti prihvaća i ovaj Vrhovni sud. Upravo zato i ovaj sud nalazi da nije bilo potrebe za provođenjem drugog vještačenja, a neosnovan je prigovor koji se odnosi na osobu vještaka. Naime, u obrani i oslobađanju teritorija Republike Hrvatske, njen teritorij predstavlja cjelinu i pogrešan je pristup žalitelja kada pokušava diskreditirati osobu vještaka tvrdnjom da je on operativno djelovao u prostoru zone odgovornosti optuženika. Obrana Republike Hrvatske nije bila predmet parcijalnih poteza pojedinaca, pa da se tek njihovim zbrojem postigne konačni cilj. Ona je predstavljala jedinstvenu akciju, te je irelevantno je li prostor djelovanja vještaka u vrijeme Domovinskog rata bio vezan za jedan ili drugi teritorij Republike Hrvatske. Jedino što je odlučno za ocjenu samog vještačenja je njegovo stručno znanje u odnosu na zadaću vještačenja, te nepristranost u izradi samog nalaza i mišljenja, a što sve niti primjedbama obrane nije dovedeno u pitanje.

U odnosu na odluku o kazni, nije u pravu žalitelj kada tvrdi da je prvostupanjski sud dva puta vrednovao iste okolnosti i to prilikom utvrđivanja elemenata kaznenog djela, te kao

otegotne okolnosti. Naime, pri ocjeni težine počinjenog kaznenog djela prvostupanjski sud je ispravno vrednovao kriminalnu količinu u postupanju optuženika, koja se dijelom poklapa sa elementima kaznenog djela za koje i optuženika proglašava krivim. Međutim, notorno kao posljedicu ima drugačiju kaznu kriminalna količina u postupcima optužene osobe o čijoj kazni se odlučuje. Uostalom, i prema mišljenju ovog Vrhovnog suda, prvostupanjski sud je ispravno utvrdio sve okolnosti važne za odmjeravanje kazne, kako olakotne, tako i otegotne, te njihovim ispravnim vrednovanjem osudio optuženika na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina.

Prema tome, kako ne postoje razlozi zbog kojih optuženik pobija prvostupanjsku presudu, a kako pri ispitivanju pobijane presude nisu nađene povrede zakona iz čl. 379. st. 1. Zakona o kaznenom postupku, na čije postojanje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, trebalo je na temelju čl. 387. Zakona o kaznenom postupku presuditi kao u izreci ove presude.

U Zagrebu, 23. listopada 2003. godine

Zapisničar:
Zlatko Gledec, v. r.

Predsjednik vijeća:
Katica Jelić, v. r.

Suglasnost ovog prijepisa s izvornikom ovjerava
Voditelj Otpremne pisarnice

Štefica Kispac

